

POSZT-COVID JELENTÉSEK 1

Magas COVID-érintettség, kevés vírustagadó és gyors felejtés

A magyar 16–29 évesek véleménye a koronavírus-járványról

MTA Nagykokázatus poszt-COVID kiemelt program

2023. május

Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet

A kutatás háttere

Az [MTA Nagykokozatú poszt-COVID](#) kiemelt programok keretében 1000 fős reprezentatív online survey* készült a 16–29 éves magyar fiatalok körében. A kutatói team tagjai: Szabó Andrea (TK PTI), Nagy Ádám (Excenter), Fekete Mariann (SZTE), Böcskei Balázs (TK PTI).

A 2023. május közepén készült adatfelvétel legfontosabb eredményeit négy héten keresztül, négy témában közöljük. *Az első gyorsjelentés a COVID-19 következményeiről, a második a magyar fiatalok kivándorlási potenciáljáról, a harmadik a generációs gondolkodásról, végül a negyedik a 16–29 évesek politikai elköteleződéséről szól.* Az adatok részletes elemzése a kutatási projekt lezárásaként megjelenő monográfiában – amely ezen a kutatáson túl Big Data és fókuszcsoportos módszertannal történt adatfelvételt is tartalmaz – fog megtörténni.

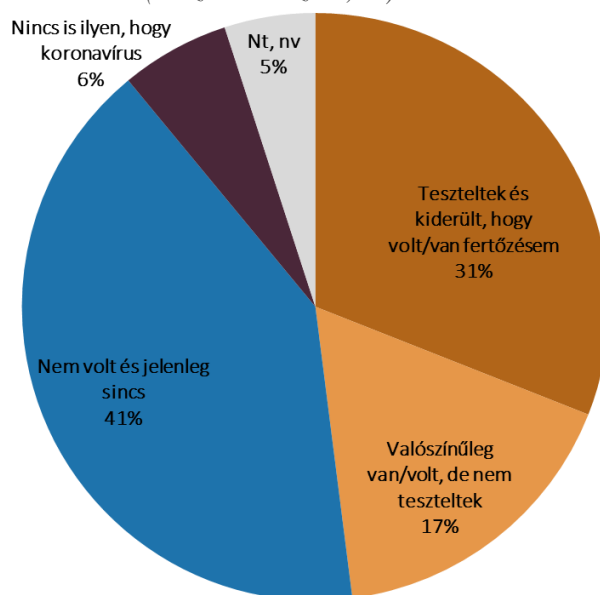
A koronavírus-járvánnyal kapcsolatos kutatási blokk legfontosabb eredményei:

- **minden második fiatalot közvetlenül érintett a koronavírus-járvány;**
- **majdnem minden harmadik fiatal családjában volt COVID-dal összefüggő haláleset;**
- **a COVID-19 jelentősen hatott a fiatalok mentális állapotára;**
- **alig-alig maradt meg valami a 2020–2022 között kényszerűen felvett új szokásokból;**
- **A COVID nem bizonyult tartós és mély strukturáló tényezőnek, a normalitás visszaálltával kevéssé a globális történések, sokkal inkább a napi valóságok befolyásolják a fiatalok jövőbeni terveit.**

Minden második fiatalot közvetlenül érintett a koronavírus-járvány

Az 1000 fős online survey eredményei szerint majdnem **minden második 16–29 évest valamilyen mértékben érintett a koronavírus-járvány**. 31 százalékukat tesztelték és kiderült, hogy COVID-os (volt), míg 17 százalékukat ugyan nem tesztelték, de a tünetek alapján úgy gondolja, hogy átesett a fertőzésen. Az a feltételezés tehát, hogy a járvány csak az idősebbeket érintette, biztosan nem tartható fenn.

1. ábra. Volt-e, vagy van-e jelenleg koronavírus fertőződés?
(összes válaszoló, %)**

Forrás: MTA poszt-COVID jelenségek kutatás, TK PTI, 2023

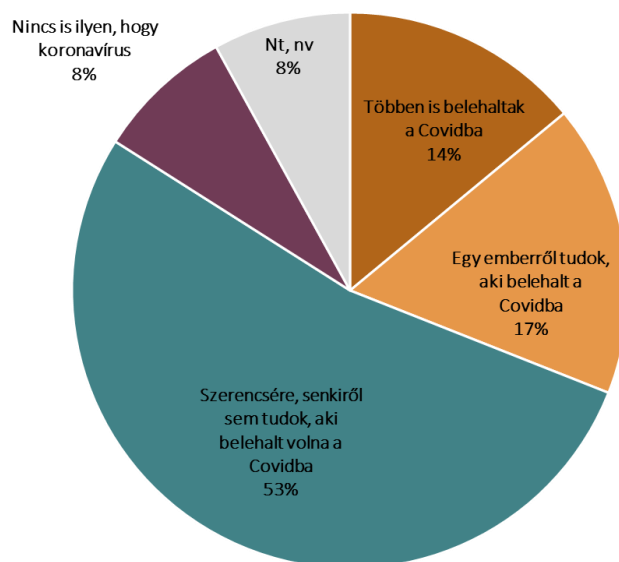
Feltűnő az adatokból, hogy a **16–29 éves magyar fiatalok 6 százaléka vírustagadó**, azaz azt állítja, hogy nincs és nem is volt koronavírus. A vírustagadás magasabb az alapfokú végzettségűek, az anyagi nehézséggel küszködő, valamint a községben élő 16–29 évesek körében.

Majdnem minden harmadik fiatal családjában volt COVID-dal összefüggő haláleset

A COVID-19 2020. március 15. és 2022. december 31-e között valamivel több mint 48 ezer magyar ember halálát okozta. Ez a teljes népességre vetítve mintegy 0,5 százalékos halálozási rátát jelent. Keveset tudunk azonban arról, hogy a családok szintjén ez ténylegesen milyen érintettséget jelent.

Az adataink arra utalnak, hogy a vártnál jóval nagyobb a koronavírussal összefüggő halálozás aránya a magyar családokban. A 16–29 évesek 14 százaléka ugyanis azt állította, hogy családjában több ember is elhunyt COVID-dal összefüggő betegségben, további 17 százalékuknál pedig legalább egy családtag halálozott el. Ez azt jelenti, hogy majd minden harmadik magyar családban volt valamilyen haláleset, amelyet a fiatalok összekapcsoltak a koronavírus-járvánnyal.

2. ábra. Közvetlen környezetben kapott-e valaki halálos koronavírus-fertőzést, halt-e meg valaki a járvány következtében?
(összes válaszoló, %)

Forrás: MTA poszt-COVID jelenségek kutatás, TK PTI, 2023

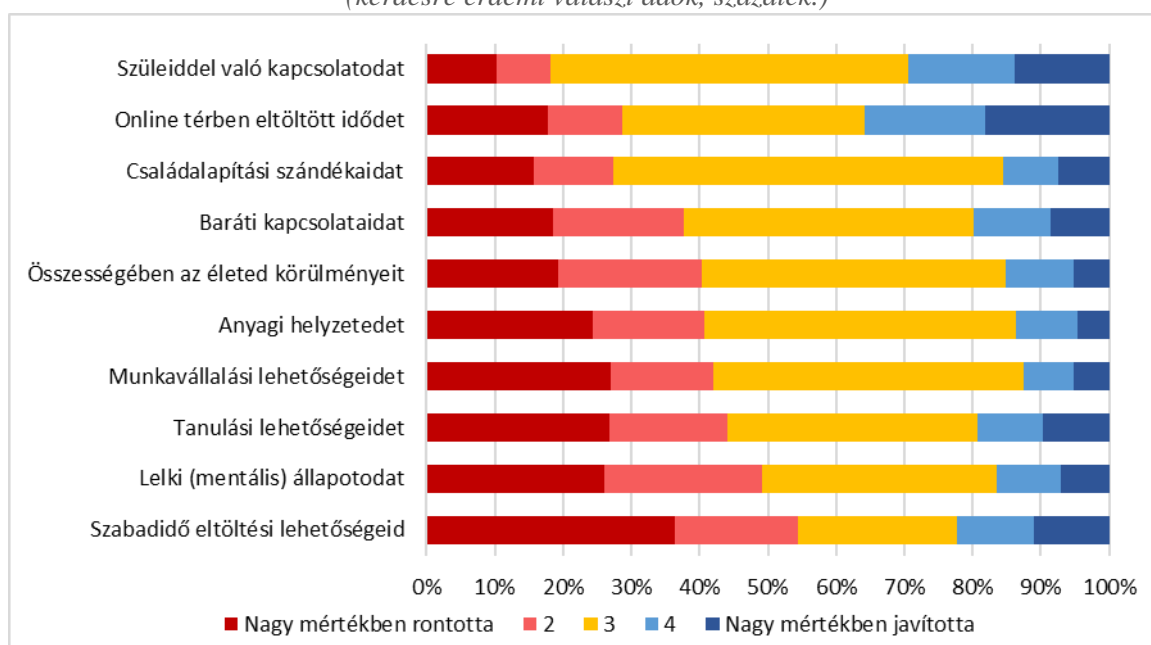
A COVID-19 nem rontotta a szülőkkel való kapcsolatot, de jelentősen hatott a fiatalok mentális állapotára

A járvány és annak kezelése olyan új helyzetet teremtett, amikor a fiatalok kiszakadva normális szocializációs közegükből, otthon, többnyire a szüleikkel töltötték az idejüket. A korlátozó intézkedések következtében az iskolarendszer áttért a digitális órarendre, a munkahelyek jelentős részében home officet rendeltek el, és érdemben csökkentek a szórakozási lehetőségek. Ezen fejlemények tükrében fontos kérdés, hogy a járvány hogyan befolyásolta a 16–29 éves fiatalok kapcsolati rendszerét, életmódját és életkörülményeit. Az azóta eltelt időszakban a [kutatások](#) rámutatnak, hogy a járvány talán legsúlyosabb hatása a fiatalok mentális állapotának drámai romlásában érhető tetten.

A 16–29 éves magyar fiataloknak tíz témában kellett megítélnie, hogy a járvány az életmód, életvilág egyes dimenzióit hogyan alakította át. Fontos megjegyezni, hogy nem általában kerültek lekérdezésre az egyes területek, hanem minden fiatalnak a saját életére kellett vonatkoztatnia a változásokat.

Egyetlen olyan terület sincs, ahol a COVID-nak egyértelműen pozitív hatásai lennének. Az online térben eltöltött időről (1–5 skála átlaga 3,1 átlagpont), valamint a szülőkkel való kapcsolatáról (3,15 átlagpont) mondható el, hogy több fiatal található a skála pozitív, mint a negatív oldalán, igaz ez utóbbi esetben a közepes értékelést adók aránya kiugróan magas. Az előbbi esetében arról van szó, hogy a tartós és többnyire kötelező otthonlét következtében az online világ lett a kommunikáció és kapcsolattartás normál csatornája, így a kapott eredmények nem meglepőek. Kérdés volt azonban, hogy a járvány milyen módon hatott a társas kapcsolatokra. Úgy tűnik, hogy a fiatalok és szüleik viszonyára nem hatott negatívan a COVID, a sok együtt töltött idő egyes fiataloknál némileg még javította is a családon belüli viszonyokat.

3. ábra. *Hogyan befolyásolta a COVID járvány az ...?*
(kérdésre érdemi választ adók, százalék.)

Forrás: MTA poszt-COVID jelenségek kutatás, TK PTI, 2023

Két területen viszont a magyar 16–29 évesek mintegy fele a COVID negatív hatásairól beszél. Egyrészt – és ebben semmi meglepő nincs – a szabadidő eltöltésének lehetőségeit ítélik meg negatívan (54% rontotta vagy nagyon nagy mértékben rontotta), másrészt minden második 16–29 úgy érzékelt, hogy romlott a lelki, mentális egészsége. (49% rontotta vagy nagyon nagy mértékben rontotta). Adataink szerint a pandémia lelki, mentális következményei különösen tetten érhetők a lányoknál/nőknél, a fővárosi, valamint a hónapról hónapra anyagi gondokkal küzdő fiataloknál.

Összességében, mindent egybe vetve, a koronavírus-járvány életkörülményekre gyakorolt hatása inkább közepes vagy kissé negatív. Ezt jelzi, hogy a fiatalok, 40 százaléka a skála negatív, 15 százaléka a pozitív oldalára helyezte önmagát, míg a hármas, közepes értékelést adók aránya 45 százalék.

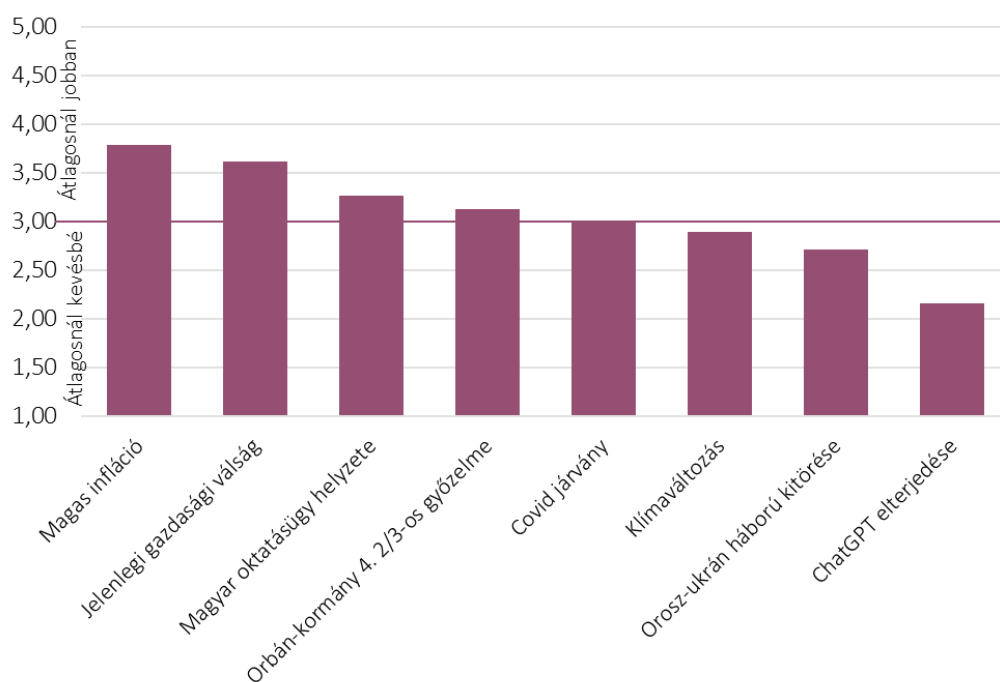
Az infláció és a gazdasági válság hatásait jobban érzik a fiatalok, mint a koronavírus-járványét

Bár a fenti adatok alapján a járvány jelentősen érintette a magyar fiatalokat, annak hatásai kevésbé befolyásolják a jövőbeni terveiket. Nyolc társadalmi, gazdasági, politikai történésről kellett megítélni, hogy annak milyen hatása van a fiatal jövőbeni terveire. **Az adatok világosan jelzik, hogy a magyar 16–29 évesek rendkívül gyorsan reagálnak a társadalmi–gazdasági változásokra, érzékelik a problémákat és eljutnak hozzájuk a napi történések.**

A jövőbeni terveiket ugyanis leginkább a mindennapi élet problémái, így a magas infláció (3,79 átlagpont), a gazdasági válság (3,61 pont), valamint magyar oktatásügy helyzete (3,26 pont) befolyásolja, míg a koronavírus-járvány a nyolc tényező közül az ötödik helyre került, pontosan három átlagponttal. Talán némileg meglepő módon a klímaváltozás a járvány hatásai mögé került, míg az orosz-ukrán háború az utolsó előtti helyre (amin egyébként a ChatGPT található, amivel kapcsolatos attitűdöket kutatócsoportunk mérte először Magyarországon).

A koronavírus-járvány hatásait leginkább azok a fiatalok érzik, akik nehéz anyagi körülmények között élnek (3,49 átlagpont).

4. ábra. Milyen mértékben változtatták meg a jövővel kapcsolatos elképzeléseidet, terveidet a ....? (kérdésre érdemi választ adók, 1–5 skála átlagai)

Forrás: MTA poszt-COVID jelenségek kutatás, TK PTI, 2023

Alig-alig maradt meg valami a 2020–2022 között kényszerűségből felvett, új szokásokból

Végül az utolsó kérdés arra vonatkozott, hogy három évvel a COVID-19 járvány kitörését követően milyen szokások maradt meg a mindennapi életben, amelyek 2020 és 2022 között napi szinten befolyásolták a fiatalok mindennapjait. Nyolc olyan tényezőt soroltunk fel, amelyek a projekt előző fázisában készült Big Data és fókuszcsoportos vizsgálatok során többször is felmerültek. Ezek (1) több sport, egészségesebben étkezés; (2) több otthoni időtöltés a járvány előtti időszakhoz képest; (3) személyes találkozás a barátokkal, ismerősökkel, mint online térben; (4) a személyes tanítás

felértékelődése az online tanítással szemben; (5) több figyelem a közéleti témákra; (6) a nagy tömeg elkerülése; (7) több törődés a mentális egészséggel; (8) több kézmosás, nagyobb tisztaság. Végül pedig, hogy a felsoroltak közül semmi sem maradt meg a hétköznapi életben.

A kapott eredmények azt jelzik, hogy a 2020–2022 közötti időszak életviteléből vajmi kevés maradt meg 2023 tavaszára a fiatalok mindennapi életében. Valójában egyedül a több kézmosást jelezte több mint egyharmaduk, és a személyes érintkezés (legyen az baráti vagy iskolai) felértékelődése is kiemelhető még. Arról azonban messze nem beszélhetünk, hogy az életüket tudatosabban, vagy akárcsak egészségesebben vezetik a magyar 16–29 évesek, hiszen 15–15 százalékuk jelezte, hogy többet sportol, illetve egészségesebben étkezik, vagy éppen odafigyel a mentális, lelki egészségére.

Egyötödük egyenesen úgy nyilatkozott, hogy semmit sem őrzött meg a pandémia időszakában (kényszerűségből) felvett szokásokból. Mintha legszívesebben még az emléket is kitörölnék a COVID időszakának.

5. ábra. *Ha ma, 2023 tavaszán átgondolod az életedet, életmódodat, gondolkodásmódodat, milyen szokások maradtak meg a COVID idejéből a mostani életedben? (kérdésre érdemi választ adók, százalék)*

Forrás: MTA poszt-COVID jelenségek kutatás, TK PTI, 2023

Következő gyorsjelentésünkben a 16–29 éves magyar fiatalok kivándorlási potenciáljáról lesz szó.

***A vizsgálat módszertana**

Az 1000 fős vizsgálat speciális online mintán történt. 500 főt online panel, míg 500 főt közösségi médiás (Instagram, Facebook) véletlen hirdetések révén választottuk ki, amelyek önmagukban is reprezentatívok. A fiatalok körében az online elérés ma már 97–98 százalékos és a kétféle kiválasztási eljárás biztosítja a különböző ifjúsági rétegek megfelelő elérését.

Az egyesített 1000 fős minta reprezentatív a 16–29 éves magyar fiatalokra nem, korcsoport, település típusa, iskolai végzettség, illetve nagyrégiók szerint. A KSH által nyilvánosságra hozott, fiatalokra vonatkozó hivatalos és a mintabeli megoszlások közötti eltéréseket négy szempontú súlyozással korrigáltuk (férfi–nő; 16–19 évesek, 20–24 évesek és 25+ évesek; főváros, megyeszékhely, kisebb város és község; alapkú, középfokú végzettségű és diplomás; Közép-Magyarország, Dunántúl, Kelet-Magyarország). Egy 1000 fős véletlen minta hibahatára az alpmegoszlások tekintetében $\pm 3,2$ százalékpont, azonban az online minták ettől eltérhet.

**Az átlagosan 15 perces kérdőív – a kismintás előkutatás tapasztalatait figyelembe véve – tegező formában készült.

GDPR-szabályok: A kutatás során a lehető legszigorúbban betartásra kerültek a GDPR előírások. Az önkéntes kérdőív névtelen volt, 16 éven aluliak nem kerültek a mintába és személyes adatok nem kerültek rögzítésre.